

Työeläkelaitoksille

PROVISIOPALKKAISTEN EDUSTAJIEN ELÄKEPALKAN ALENEMINEN

Provisiopalkkaiset edustajat ovat yleensä yrittäjiä ja kuuluvat YEL:n piiriin. Provisiopalkkainen edustaja voi olla myös työsuhteessa ja kuulua TEL:n piiriin. Tällöin edustajalle maksetaan yleensä myös kiinteää pohjapalkkaa, jonka lisäksi edustaja saa myynnin tai nettovoiton mukaan määräytyvää provisiota. Vastike työstä voi muodostua myös pelkästä provisiopalkasta.

Jos kiinteän pohjapalkan osuus työsuhteen ansioista on vähäinen, vaikuttaa tehdystä työstä saatavaan korvaukseen muun muassa tuotteen menekki tai edustussopimuksien lukumäärä. Edustajan palkka saattaa riippua myös markkinatilanteesta ja suhdanteista. Laman aikana monien edustajien ansiot ovat alentuneet merkittävästi.

Muidenkin työntekijöiden kuin edustajien palkkaus voi määräytyä provision mukaan riippuen yrityksen toimialasta tai tuotantosuunnasta. Esimerkiksi kokonaisen yksikön tulos saattaa olla työntekijän palkan perusteena (tantieemi).

TEL 7 §:n 2 momentin soveltaminen provisiopalkkaisen työntekijän eläkepalkkaan

Ulkopuolisesta, työnantajasta riippumattomasta syystä aiheutunutta provisiopalkkaisen työntekijän ansioiden alenemista ei oikeuskäytännössä ole pidetty poikkeuksellisenä syynä. Syy ei ole ollut poikkeuksellinen myöskään silloin, jos ansiot ovat alentuneet laskusuhdanteen, tuotteen kysynnän loppumisen, edustussopimuksen menettämisen tai jonkin muun vastaavan syyn vuoksi. Jos työsuhteen ehdot palkkauksen ja työn tekemisen osalta eivät ole muuttuneet, ei esimerkiksi tuotteen menekin vähenemistä aiheutunut ansioiden aleneminen ole ollut poikkeuksellinen syy.

Vakuutusosoikeuden mielestä (VAKO 967/88/1898) prosenttipalkkaisen edustajan ansioiden aleneminen ei ollut johtunut poikkeuksellisesta syystä, kun edus-

tajan ansiot olivat alentuneet tuotteiden menekin huonontumisen vuoksi.

Vakuutusoikeus on päätynyt samaan ratkaisuun myös teknisiä teollisuustarvikkeita maahan tuovan yrityksen osastopäällikön ansioiden alenemisessa. Hänen palkkansa muodostui peruspalkasta ja osaston nettovoiton mukaan määräytyvästä tantieemista. Parhaimmillaan jopa 70 prosenttia osastopäällikön palkkauksesta muodostui tantieemista. Osastopäällikön ansioiden alenemisen syynä oli kahden suuren yrityksen edustussopimusten irtisanominen. Vakuutusoikeus ei pitänyt syytä poikkeuksellisena (VAKO 7981/89/3326).

Harkittaessa edellytyksiä tarkistaa provisiopalkkaisten edustajien palkkaperustetta noudatetaan edelleenkin TEL 7 §:n 2 momentin edellä selostettua vakiintunutta tulkintaa. Provisiopalkkaukseen liittyy tietty riski, ja työntekijä hyväksyessään palkkaustavan hyväksyy myös siihen sisältyvän riskin. **Vain silloin kun TEL 7 §:n 2 momentissa mainitut edellytykset ovat olemassa, tarkistetaan palkkaperustetta harkinnanvaraisesti.**

Tekninen katkaisu

Teknisen katkaisun säännöksiä sovelletaan, jos TEL 2 §:n 3 momentin sisältämät vaatimukset ovat olemassa. Siten provisiopalkkaisen edustajan työsuhteen tekninen katkaiseminen edellyttää myös työajassa tapahtunutta muutosta.